



NUKUS SHAHRI 12–47 OYLIK BOLALARIDA ANTROPOMETRIK  
KO'RSATKICHLARNING SOMATIK RIVOJLANISHNI BAHOLASHDAGI  
AHAMIYATI

Abdigaparova Juldız Kóbeisinovna  
*Qaraqalpaqstan medicina instituti*

**Annotatsiya.** Ushbu tezisda Nukus shahrida yashovchi 12–47 oylik bolalarning asosiy antropometrik ko'rsatkichlari tahlil qilindi. Tadqiqotda tana vazni, bo'y uzunligi, bosh aylanasi, ko'krak aylanasi va tana massa indeksi baholanib, olingan natijalar WHO Z-score mezonlari asosida talqin qilindi. Natijalar Nukus bolalarida vazn/yosh va BMI/yosh ko'rsatkichlari nisbatan qulayroq ekanligini, biroq ayrim bolalarda normadan chetlanish holatlari mavjudligini ko'rsatdi.

**Kalit so'zlar:** Nukus, erta yoshdagi bolalar, antropometriya, tana vazni, bo'y, bosh aylanasi, BMI, WHO Z-score.

### Dolzarbligi

Erta bolalik davrida tana vazni, bo'y uzunligi va aylanma ko'rsatkichlarning muntazam baholanishi bolaning somatik rivojlanish holatini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa Orolbo'yi hududida yashovchi bolalarda ekologik, ijtimoiy va ovqatlanish bilan bog'liq omillar o'sish jarayoniga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli Nukus shahridagi bolalarning antropometrik holatini xalqaro me'yorlar bilan qiyoslash pediatrik-profilaktik monitoring uchun muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

### Tadqiqot maqsadi

Nukus shahrida yashovchi 12–47 oylik bolalarning antropometrik ko'rsatkichlarini deskriptiv va WHO Z-score mezonlari asosida baholash hamda ularning somatik rivojlanish xususiyatlarini ilmiy talqin qilishdan iborat.

### Material va usullar

Tadqiqotga Nukus shahridan 180 nafar 12–47 oylik bola jalb qilindi. Yosh guruhlari 12–23 oy, 24–35 oy va 36–47 oy kesimida shakllantirildi. Har bir yosh guruhida 30 nafar o'g'il bola va 30 nafar qiz bola bo'lib, jinsiy tarkib muvozanatli saqlandi. Antropometrik baholashda tana vazni, bo'y uzunligi, bosh aylanasi, ko'krak aylanasi va BMI hisobga olindi. Natijalar o'rtacha qiymat va standart og'ish ko'rinishida berildi, Z-score ko'rsatkichlari esa WAZ, HAZ, HCZ va BAZ mezonlari bo'yicha tahlil qilindi.

### Natijalar

Nukus shahrida tekshirilgan bolalarning o'rtacha yoshi  $29,44 \pm 10,24$  oyni tashkil etdi. Tana vazni  $13,11 \pm 2,34$  kg, bo'y uzunligi  $88,49 \pm 8,49$  sm, bosh aylanasi  $49,30 \pm 2,47$  sm, ko'krak aylanasi  $51,87 \pm 3,08$  sm va BMI  $16,74 \pm 1,89$  kg/m<sup>2</sup> bo'ldi. Ushbu natijalar Nukus guruhida antropometrik ko'rsatkichlarning umumiy jihatdan barqarorligini ko'rsatadi.

1-jadval. Nukus shahridagi bolalarning asosiy antropometrik ko'rsatkichlari





## TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR



Ko'rsatkich	n	M±SD	Median	Q1–Q3	Min–Max
Yosh, oy	180	29,44±10,24	31,00	19,00– 37,25	12,00– 47,00
Vazn, kg	180	13,11±2,34	13,00	11,00– 15,00	7,00– 21,00
Bo'y, sm	180	88,49±8,49	89,00	81,75– 95,00	70,00– 119,00
Bosh aylanasi, sm	180	49,30±2,47	49,00	48,00– 51,00	43,00– 56,00
Ko'krak aylanasi, sm	180	51,87±3,08	52,00	50,00– 54,00	45,00– 61,00
BMI	180	16,74±1,89	16,66	15,51– 17,85	11,45– 22,68

WHO Z-score tahlilida Nukus guruhida WAZ 0,17±0,97, HAZ -0,47±1,41, HCZ 0,85±1,39 va BAZ 0,66±1,32 ni tashkil etdi. Bu natijalar vazn/yosh va BMI/yosh ko'rsatkichlari bo'yicha o'rtacha qiymatlar norma oralig'ida ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, Z-score kategorik baholashda WAZ bo'yicha bolalarning 96,11 foizi, HAZ bo'yicha 86,67 foizi, HCZ bo'yicha 79,44 foizi va BAZ bo'yicha 83,89 foizi norma oralig'ida bo'ldi.

2-jadval. Nukus guruhida WHO Z-score ko'rsatkichlari

Z-score	M±SD	Past (<-2SD), %	Norma, %	Yuqori (>+2SD), %
WAZ	0,17±0,97	2,22	96,11	1,67
HAZ	-0,47±1,41	11,11	86,67	2,22
HCZ	0,85±1,39	1,11	79,44	19,44
BAZ	0,66±1,32	2,22	83,89	13,89

Hududlararo taqqoslashda Nukus bolalarining o'rtacha vazni Moynoq guruhiga nisbatan yuqoriroq bo'lib, farq statistik jihatdan ahamiyatli bo'ldi (13,11±2,34 kg ga nisbatan 12,18±2,65 kg; p=0,005). WAZ ko'rsatkichi ham Nukusda yuqoriroq qayd etildi (p=0,028), BAZ bo'yicha ham hududiy farq aniqlandi (p=0,015). Bo'y uzunligi, bosh aylanasi va ko'krak aylanasi bo'yicha o'rtacha qiymatlar o'rtasida ishonchli farq kuzatilmadi.

### Xulosa

Nukus shahridagi 12–47 oylik bolalarda asosiy antropometrik ko'rsatkichlar umumiy jihatdan norma oralig'ida bo'lib, vazn/yosh va BMI/yosh ko'rsatkichlari Moynoq guruhiga nisbatan nisbatan yuqori baholandi. Shunga qaramay, ayrim bolalarda HAZ, HCZ va BAZ bo'yicha normadan chetlanishlar aniqlangani antropometrik monitoringni muntazam davom ettirish zarurligini ko'rsatadi. Olingan natijalar klinik tashxis sifatida emas, balki pediatrik-profilaktik kuzatuvni takomillashtirish uchun epidemiologik va morfometrik signal sifatida talqin qilinishi lozim.





## TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR



### Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Комиссарова Е. Н. и др. Темповые характеристики физического развития мальчиков Санкт-Петербурга в периоде раннего детства //Морфологические ведомости. – 2021. – Т. 29. – №. 3. – С. 39-47.
2. Моисеева К. Е. и др. Оценка антропометрических параметров детей, умерших в перинатальном периоде //Вопросы современной педиатрии. – 2023. – Т. 22. – №. 1. – С. 31-43.
3. Поляков С. Д., Хрущев С. В. Методическое пособие по проведению диагностики и мониторинга физического развития и здоровья дошкольников.
4. Петухова Л. Н., Акимова П. О., Ткачук А. А. РОЛЬ АНТРОПОМЕТРИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ В КОМПЛЕКСНОЙ ОЦЕНКЕ СОСТОЯНИЯ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ //Материалы. – Т. 2. – С. 5.
5. Санакоева Л. П. ОЦЕНКА АНТРОПОМЕТРИЧЕСКИХ ДАННЫХ У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА В АМБУЛАТОРНЫХ УСЛОВИЯХ //Актуальные вопросы педиатрии. – 2023. – С. 143-147.
6. Федотова Т. К., Горбачева А. К. Этническое многообразие ростовых процессов сквозь призму полового диморфизма размеров тела (на модели детей раннего и первого детства) //Вестник археологии, антропологии и этнографии. – 2023. – №. 2 (61). – С. 124-138.